

12

't Vaartland

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VAN DE HEEMKUNDIGE KRING VAN HET VAARTLAND

INHOUD

Karel DE DECKER / Dag, jaar van het dorp !	69
Redaktie / De onthulling van de vrijheidsboom op 12 november 1978	70
Ir Florent BUGGENHOUT / Gaat Willebroek ver- vreemden van haar vaart ?	73
Tony DE HERDT / De Vrijheidsboom	74
Karel DE DECKER / Groenelaanbewoners in 1906	74
Tony DE HERDT / Het Gulden Vlies	75
Tony DE HERDT / Het kasteel van Jan Helman ...	76
Karel DE DECKER / Dr Persoons	77
Fezj STREGOB / Het kasteel De Kraag	77
Karel DE DECKER / De Verenigde Vrije Vissers	80
M. VAN DE VONDEL / Blaasveld en zijn herbergen	82
Karel DE DECKER / Tisselt, het Rubensdorp	84
Karel DE DECKER / 60 jaar N.S.B.-afdeling Wille- broek	86

GROENE LAAN-NUMMER

1979 — 7de JAARGANG — NUMMER

4

Verantwoordelijke uitgever : Karel De Decker, Vaartstraat 19, 2660 Willebroek
Drukkerij G. Binst, Brusselsesteenweg 47-49, 2940 Zemst

RAAD VAN BEHEER :

Voorzitter :	Diane MUYSONS-DE BOECK, Groene laan 29 E, 2660 Willebroek
1e Ondervoorzitter :	Prof. Herman MERTENS, de Mérodestraat 18, 2800 Mechelen
2e Ondervoorzitter :	Frans EMMERECHE, Hoge Heide 14, 2660 Willebroek
Sekretaris :	Louis SCHURMANS, Stationsstraat 3, 2660 Willebroek
Penningmeester :	Theo HUYS, Venusstraat 22, 2662 Blaasveld
Onthaal :	Clem DISTELMANS-BREMS, Rollierstraat 15, 2660 Willebroek
Redaktiesekretaris :	Karel DE DECKER, Vaartstraat 19, 2660 Willebroek
Leden :	Dirk BINON, St.-Katharinastraat 182, 2682 Ruisbroek François COOREMAN, Oostdijk 43, 2668 Tisselt Stephan DE COCK, Nieuwe Beggaardenstraat 44, 2800 Mechelen Tony DE HERDT, Dendermondse steenweg 3, 2660 Willebroek Marcel JANSSENS, Dendermondse steenweg 111 C2, 2660 Willebroek Flor JORDAENS, Kerkstraat 62, 2658 Ruisbroek Lucienne MERTENS-CUVELIER, Tisselse steenweg 82, 2660 Willebroek Flor SEGERS, Eikerlandstraat 20, 2658 Ruisbroek Hendrik VAN DE VEN, Westvaardijk 21, 2920 Kapelle-op-den-Bos
Ere-bestuursleden :	Jan DE WIT, Tisseltbaan 13, 2801 Heffen Tine RABHOOF, Dendermondse steenweg 3, 2660 Willebroek

BERICHT VAN HET SEKRETARIAAT

Aangezien van de voorbije jaargangen van ons tijdschrift 't Vaartland, enkel de vierde jaargang (1976) voorradig is, geven wij hierbij de nummers, die nog los kunnen bekomen worden, na storting van het verschuldigde bedrag op postrekening 000-0927575-61 van de Heemkundige Kring van het Vaartland te Willebroek :

1973	Nr 1	Vaartnummer	50 fr.
1973	Nr 4	Boerenkrijgnummer	50 fr.
1975	Nr 1	Schansnummer	50 fr.
1975	Nr 3	Grävernummer	50 fr.
1976	Nr 1	Lentenummer	50 fr.
1976	Nr 2	Molenummer	50 fr.
1976	Nr 3	Blaasveldnummer	100 fr.
1976	Nr 4	Herfstnummer	50 fr.

Jaargang 1976 (4 nummers) kan echter ook globaal bekomen worden aan 200 fr. voor de vier nummers.

't VAARTLAND

heeft «ruilverkeer» met :

- Natuurpark Het Broek, Tisseltse steenweg 56, 2660 Willebroek
- Gemeentekrediet van België, Pachecolaan 44, 1000 Brussel
- Heemkring 't Kaaskot, Dorstveld 16, 2820 Bonheiden
- Archeologische Kring van Mechelen, Nieuwe Beggaardenstraat 44, 2800 Mechelen
- De Krijter, Ad. Mortelmansstraat 40, 2220 Wommelgem
- Erf en Heem, Borgersteinlei 140, 2580 Sint-Katelijne-Waver
- Jan Vleminck, Molendreef 25, 2120 Wijnegem.
- Geschied- en Heemkundige Kring van het Graafschap Jette en omgeving, L. De Brouchèrelaan 35, 1080 Brussel.
- Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant, Koningin Astridlaan 56/A/5, bus 15, 2800 Mechelen

'T VAARTLAND

Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkundige Kring van het Vaartland, vzw.

Jaarabonnement 1978 : 200 fr. Over te schrijven op rek. 403-1037811-81 van de Heemkundige Kring van het Vaartland te Willebroek.

Alle korrespondentie omtrent het blad is te richten aan Karel DE DECKER, Redaktiesekretaris, Vaartstraat 19, 2660 Willebroek, Tel. (031) 86 77 07. Prijs van dit nummer : 60 fr.

Heb je al een
BROEKVENTJE
(DE specialiteit van het Vaartland)
geproefd ?

Moet je eens doen !

BROOD- en BANKETBAKKERIJ

F. MOEREMANS-MOONS

DORPSTRAAT 47 - BLAASVELD
Tel. (031) 86 73 18

Aan huis bestelling

**EIGENAAR WORDEN ?
DAT GAAT MET HET
WOONPLAN**

van de

**Generale
Bankmaatschappij**

VAN LANDEGHEMSTRAAT 66

WILLEBROEK

OFFICIEEL VERDELER

VOLKSWAGEN - AUDI

Steeds de volledige gamma in voorraad

Garage Vissers p.v.b.a.

BTW 400.788.657

TOONZAAL GEOPEND TOT 20 UUR

KONINGIN ASTRIDLAAN 7-9
2659 BREENDONK

☎ (03) 86 86 10
86 64 70

graag
onze medewerking
aan initiatieven
die
DE MENS
vormen
geestelijk verrijken
ontspannen
gezond vermaken

**konstruktie
j. lambrechts
ruisbroek**

LOUIS DE SMEDT

V A S T T A P I J T

**A. VAN LANDEGHEMSTRAAT 93 - 105
WILLEBROEK**

**TEL. (031) 86 66 08
86 76 29**

- **ONDANKS INFLATIETIJD
GOEDKOPE TIJD
BIJ LOUIS TAPIJT !**

JOS VAN DEN BERGH

Blaasveldstraat 99 - Tisselt

4.000 m² toonzaal

MEUBEL EN

Keukens MICKO

UIT SYMPATHIE

van dyck

Fa. G. VAN DYCK-VANDEPLAS
Aug. Van Landeghemstr. 41-43-45
2660 WILLEBROEK
Tel. 86 60 82

- ★ broeken - rokken - jurken - bloezen - vesten - pulls
- ★ bad-, strand- en vrijetijdskleding
- ★ lingerie - kousen (dames - heren - kinderen)
- ★ huislinnen - donsdekens
- ★ naaiboetiek - stoffen - patronen

ALGEMENE VERGADERING

Aan de leden van de Heemkundige Kring van het Vaartland,

Mogen wij zo vrij zijn U uit te nodigen op de **Algemene statutaire vergadering**, die plaatsgrijpt op **zondag 25 februari 1979** om 10 uur in de voormiddag, in het Brouwerijmuseum, Stationsstraat 3 te Willebroek.

Op de agenda :

- 1) Welkom door de voorzitter
- 2) Financieel verslag door de penningmeester
- 3) Verslag van de voorbije activiteiten door de sekretaris
- 4) Verkiezing raad van beheer (*)
- 5) Vooruitzichten, varia en beantwoording vragen.

Met heemverbonden groeten,

L. SCHURMANS,
Sekretaris

D. MUYSOMS-DE BOECK,
Voorzitter

(*) Nieuwe kandidaturen worden **schriftelijk** verwacht op het adres : Heemkundige Kring van het Vaartland, p.a. Stationsstraat 3 te 2660 Willebroek, **vóór vrijdag 23 februari 1979**.

SCHEPAVOND!

Wij zijn geen opscheppers !
al weten wij dat de Willebroekse schep
de ENIGE, de ECHTE, de meest SMAKELIJKE SCHEP
ter wereld is !

Die kun je, wanneer je er bij bent,
op **zaterdag 27 januari 1979 vanaf 18 uur**
in het Willebroekse Brouwerijmuseum,
Stationsstraat 3 te Willebroek, op tafel krijgen
tijdens een **gezellig samenzijn**,
waar wij zowel schep willen eten
als vreugde willen scheppen !
De prijs voor die avond :
150 fr. per persoon.

Alle leden van de Heemkundige Kring van het Vaartland, hun vrienden en hun familieleden uiteraard, zijn op die avond welkom.
Voor de goede gang van zaken vragen wij jullie om onderstaande strook **vóór zaterdag 20 januari 1979** aan mevr. Clem Distelmans-Brems, Rollierstraat 15, 2660 Willebroek, over te maken !

Aan mevr. Clem Distelmans-Brems
Rollierstraat 15
2660 Willebroek

Ondergetekende

komt op zaterdag 27-1-1979 om 18 uur in het Willebroekse Brouwerijmuseum met personen, van de Willebroekse schep genieten.
De afrekening zal tijdens deze feestelijke avond zelf gebeuren.

Handtekening,

DE VTB-VAB-KALENDER VOOR 1979!

De eenendertigste wandkalender, van de Vlaamse Toeristenbond en de Vlaamse Automobilistenbond is onlangs verschenen.

De gekende publicist Bert Peleman, die meermaals voor de VTB-VAB-kalenders het materiaal bijeenbracht, heeft ook nu weer de samenstelling verzorgd. «Vlaanderen tussen water en wolken» toont ons dertien enig geslaagde foto's van de Vlaamse kust, de visserij, de rivieren en door water omgeven schilderachtige gebouwen.

Bert Peleman voorzag, zoals gebruikelijk, elke maandfoto van een passende rijmpje.

Onnodig te zeggen dat die kalender een verfraaiing betekent van huiskamer, klaslokaal, winkel of werkhuis.

Afwerking, tweekleurendruk, formaat (21,5 cm breed bij 32 cm hoog) en presentatie zoals van de vorige kalenders. De maandbladen hoeven niet afgescheurd, worden eenvoudig omgeslagen en blijven dus behouden.

Deze kalender is te koop in al de VTB-boekhandels tegen 75 fr. per exemplaar, 65 fr. voor leden van de V.T.B. of de V.A.B. Prijs telkens te verhogen met 10 fr. als over de post moet worden toegezonden.

DAG, JAAR VAN HET DORP

De Heemkundige Kring van het Vaartland heeft zich, tijdens dit snel voorbijgezeilde jaar, dat als het «Jaar van het Dorp», de door de fusies gepleegde stomiteiten moest helpen verbergen, niet zo heemkundig sterk laten zien als algemeen werd verwacht.

Enkel in het groter geworden Willebroek, met Blaasveld, Heindonk en Tisselt, werd er af en toe positief gewerkt. Zo kregen wij de gelegenheid, om op dinsdag 28 februari, in de voordrachtzaal van het gemeentehuis, het Jaar van het Dorp te Willebroek, door Senator-Burgemeester Hugo Adriaensens te laten openpraten. We kregen er «Tisselt in Willebroek» van Gust De Decker te zien, alsmede zijn kijk op enkele lokale «kunstenaars».

Weken later, op zondag 19 maart, trok de Heemkundige Kring van het Vaartland naar Heindonk waar, aan de kerk van Sint Jan-Baptist en Amandus, groenfrisse palmtakjes werden uitgereikt, die tijdens de daaropvolgende hoogmis, door medelid pastoor Martens gewijd zouden worden.

Tijdens de zomermaanden werd Perk bezocht. Een hoogtepunt voor die er bij waren. Een «sorry» voor hen die niet mee konden gaan...

Ook het literaire aspect van het dorp, werd tijdens de door de Heemkundige Kring van het Vaartland georganiseerde Felix Timmermansavond, op een zeer sublieme manier, door Jan Verschaeren en Nora De Dekker vertolkt. De belangstelling voor deze avond was eerder miniem te noemen, maar misschien kwam dat, doordat de meeste cultuurvrienden die dag, op de door de gemeentelijke Kulturele Raad geplande algemene vergadering aanwezig waren...

Maar kom, na regen krijg je soms zonneschijn, en die was er, toen wij, op zondag 12 november, dit Jaar van het Dorp in Willebroek, met de onthulling van de Vrijheidsboom, helpen besluiten...

Misschien dit nog :

Op de bladzijde hiernaast vindt je een oproep, om op zaterdag 27 januari 1979 in het Willebroekse Brouwerijmuseum schep te komen eten, tijdens een gezellig samenzijn, waarop niet alleen de bestuursleden, maar ALLE LEDEN uitgenodigd zijn !

Zie dat je erbij bent !

Karel De Decker,
Redaktiesekretaris.

WERKGROEP HOEVENAMEN

Willebroek, dat sedert de eeuwwisseling van een agrarisch dorp in een van-de-industrie-levende-gemeenschap veranderde, heeft door deze eerder normale expansie, veel boerderijen met naam verloren zien gaan.

Het verwierf echter, na fusie met Blaasveld, Heindonk en Tisselt en de «stukjes» van Breendonk en Ruisbroek, honderden hektaren akker- en tuinbouwland, alsmede tientallen boerderijen.

Teneinde hun aanwezigzijn in het industriële Willebroek een beetje te aksentueren en in het oog te doen springen, werd door schepen van landbouw Louis Van Ighem het plan opgevat, de nog bestaande boerderijen hun naam van vroeger terug te bezorgen, of hen tenminste een naam te geven, die aangepast is aan de plaats waar ze staan.

Om die reden werd in de schoot van de Heemkundige Kring van het Vaartland, een werkgroep «Hoevenamen», onder voorzitterschap van haar lid, schepen voor landbouw Louis Van Ighem samengesteld.

Het sekretariaat ervan wordt waargenomen door Karel De Decker, lid van de provinciale Koninklijke Kommissie van Advies voor Plaatsnaamgeving.

De leden François Cooreman uit Tisselt, Edward Muysoms uit Blaasveld en Louis Schurmans uit Willebroek, vertegenwoordigen de diverse deelgemeenten.

De Onthulling van de Vrijheidsboom

OP 12 NOVEMBER 1978

De Heemkundige Kring van het Vaartland, die nu al jaren haar EIGEN Jaar van het Dorp beleeft, heeft het OFFICIELE Jaar van het Dorp, op een sobere manier besloten.

In samenwerking met het gemeentebestuur van Willebroek en met de feestvierende N.S.B.-afdeling, hielp zij «simbolisch» aan de struikplanting en aan de onthulling van de Vrijheidsboom.

Tijdens de week die deze «festiviteiten» voorafgingen, had Diane Muysoms-De Boeck, voorzitter van de Heemkundige Kring van het Vaartland, alle «buren» van de Groene laan, via na-gaand schrijven opgeroepen :

Geachte burens van de Groene laan,

Natuurlijk heb je al opgemerkt, dat er wat gaande is op de Groene laan. Je hebt gezien dat de tussens de vaart en het wegdek gelegen berm werd omgewoeld en uitgegraven, en dat er, schuins over café «Maritime», een kuil werd gemaakt.

Waarom dat allemaal ?

Doodeenvoudig om de Groene laan, tijdens dit Jaar van het Dorp, weer groen lijk toen te maken !

Dat zal gebeuren, via een struikenbeplanting van aan de Nieuwstraat tot aan de Kasteelstraat, die daar door de goede zorgen van het gemeentebestuur, over een lengte van 950 meter zal worden aangebracht.

Natuurlijk hebben wij, als bewoners van de Groene laan, er alle belang bij dat dit «groene gordijn» blijft zoals het zal worden aangeplant. Daarom houden wij een oogje in 't zeil, op deze groene haag voor de deur, die naar wij hopen, zal groeien en bloeien !

Mogen wij jullie allemaal vriendelijk verzoeken, om op ZONDAG 12 NOVEMBER 1978 te 11.30 uur aanwezig te willen zijn op de plechtige onthulling van de VRIJHEIDSBOOM schuins over café «Maritime».

Er worden gelegenheidstoespraken gehouden door afgevaardigden van de Heemkundige Kring van het Vaartland en van de N.S.B.-afdeling Willebroek en door senator-burgemeester Hugo Adriaensens, die de Vrijheidsboom zal onthullen.

Mogen wij jullie daarnaast verzoeken, tijdens deze voor ons zo feestelijke groene zondag 12 november 1978, de huizen langs de Groene laan te willen bevelagen.

Met vriendelijke «burengroet» !

D. Muysoms-De Boeck

Groene laan 29 E

Voorzitter van de Heemkundige Kring van het Vaartland.

De plechtigheid op de Groene laan verliep sober. De Harmonie van de N.S.B.-afdeling Willebroek had zich, op zondag 12 november 1978, even na 11 u. 30 pas in «rust ter plaats» gezet, of Karel De Decker stapte, onder het oog van honderden aanwezigen en onder het fris gewapper van tientallen Belgische driekleuren, die de bewoners van de Groene laan hadden uitgehangen, op de mikro toe.

Namens de Heemkundige Kring van het Vaartland hield hij nagaande toespraak :

De Willebroekse vaart, die eenwen geleden haar voltooiing kreeg, heeft altijd midden een «kathedraal van bomens» vertoefd.

Zij gaven kleur en sfeer aan de dijken en aan dit Vaartland. Al is later Napoleon gekomen, die van de langs de Groene laan geplante notelaars, duizenden geweerkolven liet maken !

Eens deze keizerlijke «bomenslchting» achter de rug, was het de beurt aan de honderden linden, om Willebroek waar in het groen te zetten. Maar ook die linden werden, in 1895, in naam van de vooruitgang en terwille van het verbreden der vaart, haast allen ontworteld. Enkel de door de schepen «vermassakreerde» bomensrij in de onmiddellijke buurt van het kasteel De Kraag en café «Zeehaven», blijft ons aan het groen van toen herinneren.

De vroegere «Allée Verte», ofte de Groene laan, waar wij ons thans bevinden, maakt deel uit van oud Willebroek. De vaart, de herberg «Het Gulden Vlies» aan de vaart, de Kasteelstraat en de papierfabriek De Naeyer aan de overkant... Ze zijn allemaal met deze laan vergroeid... Ze weten er één geheel mee te vormen...

DE VRIJHEIDSBOOM

Op woensdag 9 november 1978 in de voormiddag, werd de ontbladerde linde, die zich in de Breendonkstraat, schuins over de aldaar gelegen wasserij bevond, door Marcel Van Moer ontworteld en van zijn zavel ontdaan. Op donderdag 10 november 1978, vlak voor de middag werd hij schuins over café «Maritime», door de mannen van de gemeentelijke Technische Diensten, in zijn groeikuil neergelaten. Hopelijk blijft hij daar jaren in goeie gezondheid groeien en bloeien !

De omgeving was hier vroeger aantrekkelijker dan nu, al hebben de op gang gebrachte acties omtrent de stadshernieuwing en de milieubescherming ons doen inzien, dat er qua herwaardering van dit woongebied, nog véél kan worden gedaan.

Kwam daarbij, dat door het afsterven van de vrijheidsboom, hier vlakbij de herberg «Maritime», een levend element uit dit straatbeeld verdween.

Allemaal redenen, die de Heemkundige Kring van het Vaartland er toe hebben aangezet, om tot de herwaardering van de Groene laan, tijdens dit Jaar van het Dorp, over te gaan...

De idee om haar weer groen lijk toen te maken, danken wij aan oud-burgemeester Jan Van Winghe.

De mogelijkheid tot uitwerking ervan, danken wij echter aan de Gemeentelijke Jeugdraad, die van de dit jaar voorziene aktiepunten, enkel het Gansdijk-project behield.

De beplantingsaktie «Hoe groen wordt de Groene laan?» werd door haar aan de Heemkundige Kring van het Vaartland overgelaten. Deze stelde zich op haar beurt in contact met de feestvierende N.S.B.-afdeling van Willebroek, die ze bij de onthulling van de Vrijheidsboom, naast zich wilde hebben.

De vele oudstrijders, die hier aanwezig zijn, streden voor onze vrijheid en voor ons vrij zijn. Zij illustreren ergens de liefde die wij hebben voor ons eigen land, voor ons eigen volk en voor ons eigen Willebroek.

Zij herinneren ons aan vrede, aan vrij zijn en vrijheid... Via deze straks te onthullen Vrijheidsboom...

Het gemeentebestuur van Willebroek, met haar schepen voor leefmilieu Wilfried Leemans, stond van in den beginne achter dit «groene idee».

Zij vorgde voor de «groene haag» langsbeen de Groene laan, op de strook gelegen tussen de Nieuwstraat en de Kasteelstraat. Zij zorgde voor de beplanting, voor het aanbrengen en voor de latere verzorging ervan.

Een beplanting die vorm en kleur zal geven aan deze strook, vlak bij de vaart. Een beplanting waarover zelfs de N.V. Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel, haar zegen heeft gegeven.

Wij zijn vandaag gelukkig, omdat wij «dank U» kunnen zeggen...

Aan het gemeentebestuur, omdat het ons, van meetafaan, «groen gezind» en goed gezind is geweest...

Aan de Technische Diensten, die onder leiding van Werner De Backer en met de medehulp van Eddy Croes, zowel voor de beplanting langs de vaart, als voor de herplanting van deze Vrijheidsboom geworden linde hebben gezorgd...

Aan ingenieur Flor Buggenhout, voor zijn advies en voor zijn daadwerkelijk helpen «ontwortelen» van deze uit de Breendonkstraat afkomstige reus op zavelvoeten...

Aan de stille werkers, aan de slechts zelden vernoemde, maar toch altijd bezige «struikenplanters», die van de 950 meter lange strook langs de vaart, mooi werk hebben gemaakt...

Aan de gemeentelijke «boomverhuizers», die tijdens hun tocht van de Breendonkstraat tot de Groene laan, veel beziens hebben gehad...

Wij danken N.S.B.-Willebroek. Wij danken haar voorzitter, Emiel Van Heck...

Wij danken al de bewoners van de Groene laan en wij hopen, samen met Diane Muysoms-De Boeck, voorzitter van de Heemkundige Kring van het Vaartland, dat het «groene gordijn» voor de deur, groeien en bloeien en blijven zal, zoals het werd aangeplant !

Zo kan dit Willebroek, langzaamaan, tot een Groen-Willebroek openbloeien !

Hopelijk wordt deze Vrijheidsboom, die na de spreekbeurt van Emiel Van Heck, voorzitter van N.S.B. Willebroek, door senator-burgemeester Hugo Adriaensens, «symbolisch» zal worden ontbald, en die dit zomerse Jaar van het Dorp zal besluiten, een blijvende herinnering aan Willebroek, dat wij groen willen houden en weer groen lijk toen willen zien !

Na Karel De Decker sprak Emiel Van Heck, voorzitter van de N.S.B.-afdeling Willebroek. Hij was kort en bondig. En beknopt :

Via het archief vernamen wij dat op 28 april 1831 het schepencollege besliste om op vrijdag 29 april 1831 over te gaan tot het planten van de vrijheidsboom. Deze boom symboliseerde het menselijk verlangen naar zelfstandigheid. Maar bomen, net als mensen, kennen een beperkte levensduur.

Door de Heemkundige Kring van het Vaartland werd beroep gedaan op onze vereniging om de plechtigheid van de vernieuwde boomplanting op te luisteren.

Voor de vrijheid van ons grondgebied hebben 2 generaties strijders hun leven veil gehad. De vrijheid is voor de mens even onontbeerlijk als voedsel. Maar zoals honger de beste saus uitmaakt, zo waardeert men de kostbare vrijheid eerst, wanneer men haar moet ontberen of op het punt staat ze te verliezen. Dat hebben wij ervaren tijdens onze krijgsgevangenschap en gedurende de bezettingsjaren.

De mens met al zijn vernuft is afhankelijk van de plant. Immers, bomen en planten zijn de longen van de stad.

Wij wensen specifiek aan deze boom, als zinnebeeld van gezonde vrijheid, een lang leven toe.

Tenslotte kregen wij Senator-Burgemeester Hugo Adriaensens, die de aanwezigen herinnerde aan de vele vrijheidsbomen die, 60 jaar geleden, vlak na de Wapenstilstand — als symbolen van vrijheid en vrede — met honderden werden geplant.

Sommige van deze symbolische bomen, aldus Senator-Burgemeester Adriaensens, groeiden inmiddels op tot sieraad van het plein of de plaats waar ze geplant werden ; anderen stierven, door gebrek aan verzorging of om andere redenen, op jonge leeftijd.

De vrijheidsbomen geraakten echter in de vergethoek. De jongere generatie weet niet wat een vrijheidsboom is.

Reeds in de eerste tijden bestond het gebruik aan sommige boomsoorten een symbolische betekenis te hechten. Men neemt aan dat de eerste tempels, door bomen werden voorgesteld. Bij de Ouden kreeg elke godheid een toegewijde heilige boom. Zo behoorde de eik aan Jupiter, de palm aan Apollon en de olijfboom aan Minerva. De trotse populier diende Hercules' goedgezindheid af te smeken. De linde daarentegen was aan Venus toegewijd. Waarmee ik maar zeggen wil dat Willebroek, door deze linde als vrijheidsboom te nemen, voor de meest lieve godheid heeft gekozen.

Een afstammeling van die heilige bomen, vindt men in de Meiboom : een jonge, groene boom,

die met vlaggen, wimpels en opschriften werd versierd. Hij werd, ter gelegenheid van kermissen, goedgelukte oogsten en andere plezierige dingen geplant.

De vrijheidsbomen hadden echter een meer plechtige betekenis. Zij rezen, na de revolutionaire stormen die over Frankrijk hadden gewoed, als paddestoelen uit de grond. Ze verschenen voor het eerst rond 1790.

Ze werden, door de Fransen zelf, in onze gewesten gebracht. Op 22 januari 1794 verscheen er zelfs een dekreet waardoor het gebruik der Vrijheidsbomen officieel geregeld werd.

Ze werden onderhouden door het volk en bij elke openbare plechtigheid speelden ze hun rol.

Ze vertegenwoordigden een stuk van de Republiek. Belangrijke besluiten en akten werden onder de Vrijheidsboom afgekondigd.

Men verzamelde het volk onder het kruim van de boom voor het bijwonen van eden die in het openbaar moesten worden afgelegd.

Daarom stonden de Vrijheidsbomen altijd op de voornaamste plaats van de gemeente.

Senator - Burgemeester Hugo Adriaensens vroeg — even voordat het vaderlands lied, deze zeer sober gehouden «onthulling» besloten had — onze aandacht zowel voor hen die stierven voor onze vrijheid, als mede voor deze die voor diezelfde vrijheid hun leven hadden gelaten.

Senator - Burgemeester Hugo Adriaensens liet daarop het driekleurige lint van de vredes- en vrijheidsboom hangen. Als hulde aan de Dynastie.

Al met al verliep zondag 12 november 1978, in een «zomerse» sfeer, in vrijheid rond een vrijheidsboom...

Gaat Willebroek vervreemden van haar vaart?

Het dominante landschapselement van Willebroek is steeds de vaart geweest. De gemeente leefde met de vaart, in alle activiteiten kon haar aanwezigheid aanvoeld worden.

Hierbij waren de vaartdijken zeer belangrijk. Beplant met hoogstammige loofbomen, vormden ze prachtige wandelroutes met talrijke, rustige zithoeken. Het hart van Willebroek klopte toen nog op mensemaat. De dijken werden vooral met notelaar beplant, omdat deze boom een stevig wortelstelsel ontwikkelt en zo de dijk verstevigt en tevens zeer nuttig hout en een waardevolle vrucht ontwikkelt. Een duidelijk relictlandschap hiervan wordt teruggevonden langs de Scheldedijk te Sint-Amands. Ook de dijken van de vaart waren oorspronkelijk met notelaar beplant. Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden opgenomen door graaf de Feraris (1770) zijn een dubbele tot drievoudige rij bomen opgetekend.

Ten tijde van Napoleon zijn een groot deel van de notelaars weggehaald. Daarna werden nog lindes en populieren aangeplant. Van beiden worden langs de vaart nog resten aangetroffen. Ter hoogte van het kasteel De Kraag groeien nog enkele lindes, tussen het sas van Willebroek en Tisselt staan nog enkele rijen populieren.

Als landschapselement is de vaart haar waarde grotendeels verloren. De Westvaarddijk is afgesloten door het bedrijf Craenhals, de Oostvaarddijk dreigt hetzelfde lot te ondergaan bij de ingebruikname van de industriegronden ten N.O. van de vaart. De werken aan de vaart zelf zullen ten Westen het «Scherpzand» met haar prachtige wilde kastanjedreef, te Tisselt het domein Baeckelmans en verder het geheel van de oostelijke woonkernen langs de vaart vernietigen. Nu tevens vaststaat dat het waterpeil in de vaart 4 m tot 4,5 m daalt door de verbredingswerken zullen zelfs de schepen ongemerkt voorbijvaren. Het hart van Willebroek is dan wel volledig dood.

In een poging het landschap langs de vaartdijken te herwaarderen wordt door de goede zorgen van het gemeentebestuur, over een lengte van 950 meter, een beplanting aangebracht langs de vaart. Te Klein-Willebroek worden 120 notelaars aangeplant, langs de Groene laan sierstruiken en hazelaar. Het blijft nochtans een open vraag of de totale vervreemding van Willebroek ten overstaan van de «Willebroekse vaart» zal kunnen vermeden worden.

Ir Florent Buggenhout

DE VRIJHEIDSBOOM

De mogendheden die Napoleon te Waterloo hadden verslagen, maakten op het Congres van Wenen in 1815 een nieuwe kaart van Europa.

Ons land werd bij Nederland gevoegd en alzo was het Koninkrijk der Nederlanden geboren.

Voor de Willebroekenaren brak een tijd van rust en vrede aan. Handel, nijverheid en landbouw gingen vooruit. Door de betrekkingen tussen Den Haag, Antwerpen en Brussel werd het verkeer langs de Willebroekse vaart zeer levendig.

In september 1830 brak de omwenteling uit en België werd onafhankelijk.

Door de voortdurende goede betrekkingen met de Hollandse schippers was Willebroek niet erg geestdriftig met deze revolutie. De latere gouverneur der provincie Antwerpen, Karel Rogier, beschuldigde de Willebroekenaren van Hollandsgezindheid, niettegenstaande een 40-tal Willebroekse jongens vrijwillig deel hadden genomen aan de gevechten te Brussel.

In het begin van 1831 verbleef de toenmalige regent, baron Surllet de Chokier, enkele dagen te Willebroek. Op zijn aandringen liet Willebroek zijn sympathie voor de Hollanders varen.

Op 28 april 1831 maakte het plaatselijk bestuur van Willebroek bekend :

«dat de plechtige plaatsing van den vrijheidsboom in de gemeente zal plaats hebben op vrijdag 29 april om 5 ure in de namiddag, als wanneer de bijeenkomst aan het gemeentehuis zal plaats hebben».

De eerste Vrijheidsboom werd dan geplant op de Groene laan, tegenover de huidige woning van wijlen notaris R. Peeters. Deze planting werd opgeluisterd door de harmonie St.-Cecilia.

Op zondag 12 november 1978 werd een nieuwe Vrijheidsboom geplant op de plaats waar de vroegere bomen stonden.

Toespraken werden gehouden door Karel De Decker, afgevaardigde van de Heemkundige Kring van het Vaartland, door Burgemeester Adriaensens namens het gemeentebestuur en ook door Emiel Van Heck, voorzitter van de N.S.B. Tot slot speelde de harmonie van de N.S.B. het Vaderlands Volkslied.

Meer dan eens werd onze Willebroekse Vrijheidsboom herplant, symbool van vrijheid, vrede en voorspoed.

Tony De Herdt

Bronnen :

- 1) Gemeentelijk archief
- 2) «Geschiedenis van België» door E. De Boeck
- 3) Verslagen Kon. Harmonie St. Cecilia.

GROENELAANBEWONERS IN 1906

Groene laan

1. DE JONGHE Edgard, brouwer (°Willebroek 21-1-1859)
4. PEETERS Georges, notaris (°Willebroek 27-5-1849)
10. HUSEWIL Jozef, paswerker (°Brussel 9-11-1840)
13. DE BORGER Emiel, bureelbediende (°Willebroek 22-2-1874)
16. PERSOONS Henri, dokter (°Kapelle-op-den-Bos 9-3-1854)
18. DE PAUW Pieter, smid (°Ninove 2-5-1824)
20. MOENS Benediktus, schrijnwerker (°Bornem 28-4-1853)
25. WILLEMSSEN Philip, smid (°Merksem 11-2-1863)
26. ADRIAENS Eduard, slachter (°Willebroek 15-5-1859)

Kraag (nu Groene laan)

1. DE LAET Jozef, kasseier (°Breendonk, 16-5-1850)
2. VAN DEN EEDE Berlaminus, dagloner (°Lokeren 10-7-1858)
4. CLOOTS Eduard, stoker (°Ruisbroek 5-11-1862)
5. ROSSAERT Florimond, likorist (°Boom 31-10-1874)
- ROSSAERT Henri, likorist (°Boom 23-6-1878)
- ROSSAERT René, bediende (°Boom, 18-8-1879)
8. DE BONDT Frans, dagloner (°Londerzeel 19-6-1842)
9. SARENS Louis, schipper (°Humbeek 20-5-1871)
10. SOMERS Pieter Jan, stoker (°Willebroek 3-6-1878)
11. DE CLERCQ Casimir, meubelmaker (°Willebroek 4-3-1879)
13. DE COMMER Philip, dagloner (°Opdorp 30-10-1857)

Karel De Decker

Het Gulden Vlies

Het Spaans Bewind in onze streken begint met de troonafstand van Karel V in 1555, ten voordele van zijn zoon Filips II, koning van Spanje, een echte Spanjaard.

De regering van Karel V of Keizer Karel was een rustige en gelukkige tijd voor onze gewesten.

Het streng bestuur van Filips II, het aanhoudend verblijf van Spaanse troepen in onze gewesten, die stalen en plunderden, de hardnekkigheid waarmee de protestanten vervolgd werden en het verlangen van onze voorouders naar vrijheid, waren de aanleidende oorzaken van de ontevredenheid en de opstand van onze landgenoten.

De godsdienstpolitiek van de koning in het algemeen, veroorzaakte grote opschudding in ons land, ook hier te Willebroek.

Overal kwam verzet, vooral onder de edelen, die onder leiding stonden van Willem de Zwijger, prins van Oranje-Nassau. Onder eed beloofden zij elkander bijstand en bescherming en verbonden zich alle middelen aan te wenden om de vrijheid van godsdienst te bekomen. Zij ondertekenden de vermaarde acte, bekend onder de naam «Eedverbond der Edelen».

Een smeekschrift werd opgesteld en aan de landvoogdes, Margaretha van Parma, in haar paleis te Brussel overhandigd. Bij de verschijning der edelen was zij ontroerd. Een hoveling fluisterde haar toe : «Vrees niet, Mevrouw, het zijn maar geuzen».

De edelen namen die spotnaam als een eretitel aan.

Filips II was zeer aan de katholieke godsdienst gehecht en vaardigde strenge wetten uit tegen de protestanten.

In verschillende streken, vooral in Brabant en Vlaanderen, werden kerken en kloosters geplunderd en verwoest. Beelden en schilderijen, kostelijke kunstvoorwerpen werden verbrijzeld, heilige vaten onteerd en priesters verjaagd.

De koning, bij het vernemen van de gruwelen der beeldstormers, zond de wrede hertog van Alva met een sterk leger naar België, om de bloedige bevelen ten uitvoer te brengen en de groeiende ontevredenheid in de kiem te smoren.

Duizenden koop- en ambachtslieden, talrijke edelen verlieten onze streken en vluchtten over de grenzen naar Nederland en Duitsland.

Willem van Oranje, heer en meester van Willebroek, verliet onze gewesten.

Doch eerst wilde hij graaf Egmont, één der meest invloedrijke leiders der edelen, overhalen tot het voortzetten van de strijd.

De geschiedenis verhaalt dat deze twee edelen een laatste samenkomst hadden op 3 april 1567 te Willebroek in de bekende taveerne «'t Gulden vlies». De graaf van Mansfeld en de secretaris Berty waren aanwezig bij het onderhoud, dat de graaf met Willem de Zwijger had.

De hervormden hadden het middel gevonden om genoemd gesprek af te luisteren. Zij hadden een spion verborgen in de schoorsteen van de kamer, waarin het onderhoud plaats had.

De 3 afgevaardigden trachtten de prins tot andere gedachten over te halen, maar tevergeefs. Willem van Oranje, die ontslag had genomen uit al zijn functies, verklaarde dat hij zich in Duitsland ging terugtrekken om de strijd voort te zetten.

«Indien gij in uw voornemen volhardt, zult ge al uw goederen verliezen», zegde graaf van Egmont. «En gij zult uw leven verliezen», antwoordde de prins van Oranje.

Het besprek bleef zonder resultaat. De graaf van Egmont geloofde, dat de koning rekening zou houden met de diensten, die hij vroeger als krijgsman bewezen had.

Bij het afscheid zegde graaf Egmont tot Oranje : «Vaarwel, prins zonder land !», waarop Willem de Zwijger hem antwoordde : «Vaarwel, graaf zonder hoofd !».

Egmont vertrok naar Brussel langs de vaart. Hij werd samen met graaf Hoorne beschuldigd van samenzwering. Zij werden beiden onthoofd op de Grote Markt te Brussel op 5 juni 1568.

Willem van Oranje reisde onmiddellijk naar zijn hertogdom Nassau in Duitsland, streed verder voor de onafhankelijkheid van Holland.

Alva viel Brussel binnen en stelde zijn beruchte «Beroerteraad» in.

Alva zag in, dat Willebroek de voornaamste poort was tussen Antwerpen en Brussel.

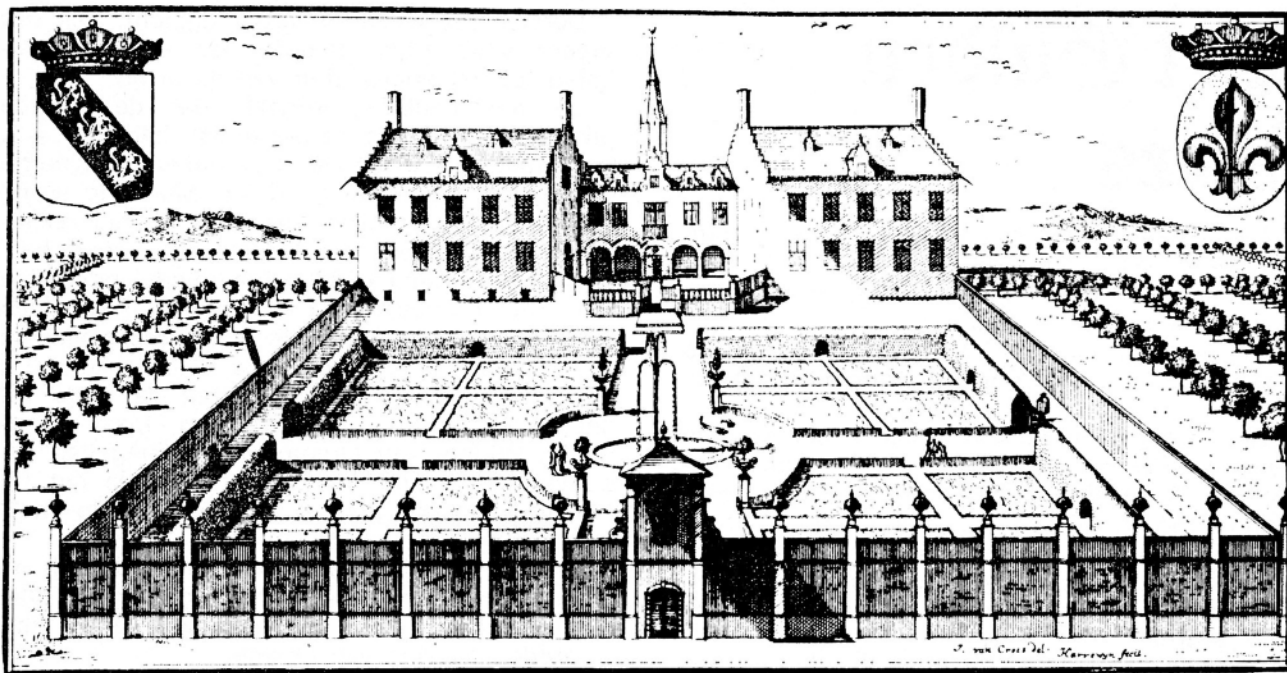
In 1608 werd het sashuis van Klein-Willebroek gebouwd. Het was een ware vesting.

In 1675 kwamen de Spaanse soldaten in onze streken in opstand. Zij bedreven de grootste gruweldaden, plunderden, moordden en stichtten brand.

De gemeente Willebroek werd gebrandschat en moest 8 pond per maand betalen.

Op het einde van de regering van Filips II waren onze streken verarmd en ontvolkt. Nijverheid, handel en landbouw waren teniet. Onze bekwame werklieden waren naar vreemde streken gevluht ; akkers werden niet meer bebouwd. Het platteland zowel als de steden schenen uitgestorven.

Tony De Herdt

HET KASTEEL VAN JAN HELMAN

Dit kasteel was gekend als het kasteel van Willebroek, ook kasteel der baronie.

Deze baronie werd door Filips IV, koning van Spanje, op 24 september 1661 ingesteld. Daardoor werd Jan Helman lid van de Staten en tevens het stamhoofd der Barons van Willebroek.

Het is omtrent die tijd dat men aan de bouw van het prachtig kasteel begon, het mooiste uit de omtrek. Het stond in de Kasteelstraat, tussen kerk en kanaal. Het kasteel stond in het brandpunt der belangstelling.

Tijdens de Brabantse Omwenteling, opstand die in 1789 in het Brabantse tegen Jozef II, keizer van Oostenrijk uitbrak, werd op 9 november 1789 het kasteel door onze voorouders overrompeld. De baron werd namelijk beschuldigd een vurig aanhanger te zijn van de hervormingsgezinden. De drossard van Willebroek, tevens ontvanger der belastingen, werd als gijzelaar gevangen genomen. Het kasteel, vooral de rechtervleugel, werd gedeeltelijk verwoest.

Het kasteel van Willebroek brandde echter volledig af tijdens de gevechten tussen de Franse soldaten en de Brigands van E. Rollier, tijdens de opstand der Vlaamse boeren tegen de legers der Franse Republiek. Een groep boeren bood helhaftig weerstand in en rond het kasteel. Na een havig bombardement door de Franse troepen, lieten de Brigands het brandend kasteel aan de Fransen over. Dit kasteel, een der schoonste historische gebouwen van onze gemeente, bestond niet meer.

Enkele overblijfselen van het kasteel resten in sommige huizen in de Aug. Van Landeghemstraat, voornamelijk in de feestzaal «De Vlaamse Leeuw», voorheen de «Union». Men merkt aldaar twee ingewerkte kolommen, zijnde overblijfselen van het kasteel Helman.

Aan de vaartkant bevond zich de inrijpoort van het kasteel, op de plaats alwaar heden de woning van wijlen burgemeester R. Peeters staat, rechtover de «Vrijheidsboom».

Deze poort werd overgebracht naar Mechelen in de tuin van het pensionaat Coloma.

F.A. Berlemont vermeldt in zijn «Mechelse Kronieken» :

«5 november 1719 : Het hof Coloma in de Beekstraat werd door Alfons Coloma, raadsheer van de Grote Raad, aangekocht. In 1844 verhuisden de «Dames de Marie» van de Sint-Jansstraat naar het domein Coloma. In 1945 werd dit pensionaat door een vliegende bom gedeeltelijk vernield».

Wij stellen ons de vraag, die gewis onbeantwoord zal blijven : «Wat is er geworden van de prachtige gedenkwaardige inrijpoort van het Willebroeks kasteel der barons van Willebroek» ?

De laatste afstammeling, burggraaf Roger Helman van Grimbergen, baron van Willebroek, overleed in 1945.

Deze adellijke familie bezit geen eigendommen meer in onze gemeente.

Tony De Herdt

DR. PERSOONS

Dr. Henri Persoons, die zich, na schitterende studies aan de Hogeschool van Brussel, in 1880 als jong geneesheer op de Groene laan te Willebroek vestigde, liet zich spoedig als een man met een heldere kijk op de dagelijkse dingen opmerken, waardoor hij waarschijnlijk in 1884 al lid van de gemeenteraad werd. In 1900 werd hij schepen. Vanaf 1914 tot 1921 stond hij als dienstdoende burgemeester aan het hoofd van zijn gemeente. Toen jaren vroeger, in 1892, de gevreesde cholera-ziekte tal van slachtoffers had weten te maken, overtrof dokter Persoons de in hem gestelde verwachtingen door zijn niet aflatende werkzaamheid. Hij liet de soms in erbarmelijke staat verkerende hutten ontruimen en verzamelde de getroffen gezinnen. De choleralijders liet hij onderbrengen in het houten lazaret, dat aan de Boomse steenweg werd opgetimmerd. Toen de bange jaren eenmaal voorbij waren, achtte dokter Persoons het ogenblik rijp om zijn met zorg bestudeerd plan van gezondheidswerken totaal tot voltooiing te brengen, wat zijn bekroning vond in het stichten van het inmiddels weer verdwenen Gods-Gasthuis, dat ten jare 1908, na een fikse financiële aderlating door de heer en mevrouw Louis De

Naeyer, onder zijn «geneeskundige leiding» werd geopend.

Dokter Persoons, die fier was op zijn gasthuis, bleef in oktober 1914, toen de ganse bevolking voor de bombardementen op de vlucht was geslagen, zeer moedig op zijn post, tot de laatste zieke was weggevoerd. Op 12 oktober 1914, na Antwerpens val, nam hij het roer der gemeente in handen, met een hopeloos tekort aan woningen, voedsel en kleding en... werk ! Dat werd rampzalig voor de gemeente, die bijna helemaal uit werkende mensen bestond. Het was een akelige erfenis waaraan hij het hoofd moest bieden, al deed hij dat grandioos ! Gans alleen deed hij tijdens die dagen de vijfentwintighonderd inspuitingen tegen de tyfuskoorts, waardoor hij de hof van Dr. Caroline Hedger, de afgevaardigde van de «Chicago Woman's Club» verwierf. Die droeg hem voor de zo begeerde Carnegie's Medaille voor, die hij later inderdaad kreeg, al was hij dankbaarder voor de lading klederen die hem op Kerstdag 1914 vanuit de Verenigde Staten werd bezorgd. Dokter Persoons was een man van de daad. Hij was eenvoudig in de omgang en vond genoeg in zijn werk. Hij deed het goede om het goede, om het goede. Hij was 72 jaar toen hij stierf, al is hij als «grote figuur» uit dat Willebroek van toen niet weg te denken...

Karel De Decker

HET KASTEEL DE KRAAG

Een jaar was voorbij. De winter van 1919-1920 was een open winter geweest en had in de streek geen noemenswaardige schade aangericht. Op het gemeentehuis ging alles zijn gewone gang, tot op het ogenblik dat mijnheer RR. kwam binnengestormd en aan Jefke vroeg : «Héwel, mijnheer, wanneer komt ge nu ? Niet eens hebt ge mij een bezoek gebracht. Jefke verlegen : «Ja, mijnheer, ik zal komen de eerste van de volgende maand, als de sekretaris daarmee instemt. Niets daarvan, ik verwacht U morgen, de 20ste november 1920. Ik zal direkt bij de sekretaris gaan en alles regelen. Begrepen ? Tot morgen».

En inderdaad, Jefke was gegaan op die datum, wat voor hem financieel best verlopen was. Hij kreeg een volle maand salaris bij het gemeentebestuur en een volle maand bij mijnheer RR.

Het grote witte kasteel van de Kraag was, langs de voorzijde, aan de vaart gelegen. Aan de rechterkant en beide zijkanten was de grote grasmatt, omzoomd aan de zijden met een prachtig uitgestrekt park en vijver. De moestuin lag

rechts van de grasmatt en de boomgaard links. Middenin, voor het kasteel, waren verschillende bloembedden aangebracht. Van het kasteel vertrekend, lag er een brede laan tot aan de uitgang, waar een ijzeren kunstgril toegang gaf tot de straat. Het strooien zomerprieeltje lag in het park, niet zo ver van het kasteel. Helemaal links achter werden een driehonderdtal kriekebomen aangelegd, waarvan de vruchten, in de oogsttijd, werden verwerkt met wijn of alcohol, in het grote werkhuis dat rechts van het hoofdgebouw stond. De oude paardenstallen die niet meer in bruik waren, stonden links aangebouwd. Voor tuin en boomgaard was Lowieke aangesteld. Lowieke was een klein ventje van bij de 70 jaar en droeg zilveren oorringskes die wiegelden bij zijn waggelende stappengang. Niemand bekommerde zich om hem en Lowieke deed rustig aan voort.

Het kasteel was ingedeeld, op het gelijkvloers : een zeer ruime keuken met een ouderwets haardvuur, ingemaakte kasten, een modern gasfornuis en een zeer grote eiken tafel

met stoelen; de kleine eetplaats die met Breughelstijlmeubelen ingericht was en links daarvan «la petite place» waar de heer des huizes zijn maaltijden nam. In de grote eetplaats die in mahonihouten meubelen was versierd met ovale grote tafel en stoelen, stonden ook de rijkge vulde buffetten met porselein- en kristalwerk; daarna de eigenlijke «grand salon» met haar prachtvol behang en haar ruime zetels in moquette opgedaan. De trapzaal die tot aan het dak reikte was voorzien van een koperen reuzeluchter, vastgehecht aan een tros, daaronder een grote ronde zitbank «de rotonde» verdeeld in 6 kompartimenten en gegarnierd in rood fluweel. En eindelijk het bureelvertrek met zijn 2 grote vensters en een ronde kachel, een ruim bureau met dubbel zit, blad groenlaken en glas waaraan een tweede schrijftafel was vastgemaakt. De tafel met de schrijfmachine stond tegen een eikenhouten meubel aangeleund. Voor iedere schrijftafel was een ronde zetel voorzien, in rood fluweel opgedaan. Achter de 2 zetels waren ingemaakte kasten. Daarboven een houten verdeling voor de klasseurs en daarop steunend 2 grote glazen kisten, gevuld met allerlei vogelsoorten. De trapzaal reikte dus tot tegen het dak en gaf toegang tot de 2 verdiepingen, langs een brede vierkante wenteltrap langsheen de muren alle 4. Op het eerste verdiep waren 5 slaapkamers en een badkamer met evier en WC en op het 2de verdiep waren 4 slaapkamers, een fruitkamer en een droog- en strijkkamer.

Op de muren van de trapzaal, van gelijkvloers tot de 2 verdiepingen waren kunstig geschilderde landschappen neergeborsteld wat een landelijk uitzicht gaf aan dat vertrek.

Het bedrijf bestond erin allerlei alcoholhoudende dranken te maken, zoals Bitterman, Cassis, Fin-Orient, elixer door infusie van meerdere kruiden, of krieken en rozijnen op alcohol of wijn. Schiedam Mops werd uit ingevoerde Schiedam versneden. Siropen als grenadine, citroen en orangeade was ook eigen fabrikaat. Wijnen, aperitieven en Champagne werden als bijartikel gekocht en verkocht. Het personeel telde 5 vrouwen om kruiken en flessen te spoelen en weer te vullen met dranken en de verzendingen per boot of bode te regelen.

Het klienteel was verspreid over heel het land, maar sterk overwegend in het Walenland. De voertaal in het bedrijf was uitsluitend Frans en de omgang op het kasteel eveneens, omdat de kasteelheer een Franse opvoeding had genoten en zeer moeilijk de Vlaamse taal schrijven kon. Dat was trouwens, in die tijd, de heersende toestand van de notabelen in het Vlaamse land.

Om Jefke te vertrouwen met de gang van zaken, bleef RR een hele tijd op het bureel; maar zodra Jefke wegwijs was, ging hij meestal op reis of op zwier. Na enkele maanden werd mijnheer Chambard, professor boekhoudkunde, ontboden om Jefke de boekhoudkunde wijs te maken en zou daaraan elke week een dag besteden. Na geruime tijd, had Jefke de boekhouding onder de knie en zou mijnheer Chambard slechts éénmaal in het jaar komen, om de balans op te maken, zowel als die van het bijhuis in Ronchin-lez-Lille dat door de broer HR beheerd werd. H.R. woonde te Brussel, was gehuwd en had één dochter, terwijl RR jongman gebleven was. In beide bedrijven gingen de zaken goed en er werden omvangrijke winsten geboekt.

RR was een gevoelig en rondborstig heerschap, blonde haren en een bijna diklijvige gestalte; niet bepaald groot. Hij werd zeer geëerd voor zijn verstandige gaven en ging door als «l'avocat de la famille». Hij was wel «un bon vivant» en vergat wel soms de matigheid van het drankgebruik dat hoofdzakelijk uit gerstenat bestond en niet uit alcoholische drank.

De vijver, achter het kasteel, lag vol met drek en groene kikvorsen die, zij zonnig weder, een onuitstaanbaar concert gaven, waar de baritons en de tenors niet wilden onderdoen voor de ijverige scherpe sopranen. Goed dat er in de vijver een bootje lag met 2 roeispanen en Jefke, wrevelig en opgehitst sprong erin en sloeg en pletste met een roeispaan woedend op de kikkers. Dat bracht inderdaad een poos stilte mee; maar pas was hij op zijn bureel terug of het concert herbegon in al zijn sterkte en alhoewel hij van woede de 2 vensters had dichtgeslagen, het concert bleef onuitstaanbaar. Jefke leerde het muziekkorps te verdragen, omdat er toch niets aan te verhelpen was.

In de herfst was het de beurt aan het fruit. Lowieke mocht niet mee op de ladders, omdat hij te oud was. Maar vóór de pluksters aan hun werk begonnen, was de jeugd uit de buurt al met een groot deel weg. De jonge snaken, vooral van de Appeldonkstraat, waren bedreven plukkers en hadden op tijd hun buit binnen. Om ze te verschrikken en weg te jagen liet Jefke (de klerk van 't kasteel zeggen die jongelui) de schapershond «Sam» wel eens los, maar zij waren zo slim dat ze met «Sam» speelden.

In de winter lag er ijs op de vijver en krioelde het van ijspretmakers, jonge en oude. Sommigen maakten glijbaantjes, anderen met een ijsstoel en enkele schaatsrijders lachten en keelden in hun rumoerig gebarenspeel, dat horen en zien verging. Van ander kattenkwaad was geen spraak meer; zij hadden genoeg aan het ijs.

Distillerie du **Bitterman** *Maison fondée en 1834*

PLANTATIONS DE CERISES DU NORD

20 DIPLOMES D'HONNEUR & MEDAILLES D'OR
LIÈGE 1905: MEMBRE DU JURY.

F. Rossaert freres Willebroeck

IMPORTATEURS DU

MOPS

OUDE SCHIEDAM

DISTILLÉ PAR VAN BERCKEL & Ce
SCHIEDAM-DELFT (HOLLANDE)

Dépôt de Bruxelles : 9, Rue Verhas
TÉLÉPHONE 76.39

Een ander voorname gebeurtenis werd voltrokken in datzelfde jaar 1929. Het kasteel RR werd verkocht aan een chemische fabriek in de gemeente en het bedrijf van wijnen en likeuren werd overgeplaatst naar Brussel, in een groot huurhuis op de Koninginnelaan, 193. Het was een herenhuys met dubbele inrijpoort dat nog bewoond was door de eigenares, weduwe van een notaris. De keuken, kelder en bijhorigheden, waren onder het gelijkvloers. Achter de salon, was de eetplaats en daarachter dan een ruim-bureelvertrek, waarin de bureelmeubelen stonden afkomstig van het kasteel. De meeste meubelen trouwens werden naar Brussel verhuisd. Een groot langwerpig vertrek met glas overdekt, liet veronderstellen dat daar vroeger een serre voor druiven en bloemen moet geweest zijn. Verder was een opening, een soort koer en dan eindelijk een zeer ruim, gebouw, dat voor de bereiding van likeuren goede diensten bewijzen kon. Op het eerste verdiep waren de slaapkamers ingericht en op het 2de verdiep woonde de eigenares.

Wel is zo'n verhuis erg lastig; maar eens achter de rug is die last snel vergeten. Jefke was nu genoopt een abonnement op bus en spoor te gebruiken voor de dagelijkse op- en weerrit naar de hoofdstad. Bij het begin was dat wel gezellig, omdat het iets nieuws was, maar, na een tijdverloop werd het eerder een karwei. Voor de tentoonstelling van 1930, in Antwerpen, nam RR Jefke mee voor een hele dag en het was hem duidelijk merkbaar dat het met zijn heer niet meer goed ging. Er moest iets haperen.

De «Distillerie du Bitterman» is jarenlang vergroeid geweest met Kasteel De Kraag en met de Gebroeders Rossaert. Op bijgaande briefhoofding die van vlak voor de eerste wereldoorlog dateert, zien wij zowel een simplistisch zicht op het kasteel langs de vaart, als de «vertekende» werkhuisen, waar de «Bitterman» werd klaar gemaakt. De naam «Bitterman» kun je nu nog altijd, op de voorgevel langs de vaart, onder de dakgoot van het rechts gelegen werkhuis treffen. Men heeft waarschijnlijk getracht de benaming van de muur te schrobben, al is men daar klaarblijkelijk niet volledig in gelukt.

Na verloop van enkele maanden bleef inderdaad RR te bed. De dokter vreesde voor een ziekte van het bloed. Er werd gezorgd voor een verpleegster, zowel bij dag als bij nacht. Elke morgen bracht Jefke hem het relaas aangaande het bedrijf en de kwotaties op de beurs en ook menigmaal, in de namiddag, riep hij hem telefonisch op, om een praatje te slaan in 't bijzijn en met de verpleegster, om zijn guitige en soms dubbelzinnige wenken te aanhoren.

Helaas, de ziekte sloeg toe en op 30 maart 1931 is hij heengegaan aan urémie, op 51-jarige ouderdom.

Elf maanden nadien, stierf ook zijn broer H.R. de 2 bedrijven werden opgedoekt en met een vooropzeg van 6 maanden, kon Jefke een ander baantje zoeken na 12 jaar dienst. Dat was niet zo maar op te rapen, in die crisisjaren.

Stregob Fezoz.

Uittreksels uit «Jefke van Stans»,
verhaal van een volksjongen
met geen slechte afloop.

DE VERENIGDE VRIJE VISSERS

Dit artikel, dat in 1967 in Ons Volk verscheen, werd integraal overgenomen. Met zijn Fiene van de Sabber, die dood en begraven is, met zijn vijfjarige club, die er al zestien is, met zijn prijzen van toen, die nadien op een forse manier de hoogte gingen, en met zijn mensen, die momenteel god-weet-waar mogen zijn... Desondanks groeten wij Karel Clymans en zijn Verenigde Vrije Vissers, met heel veel heimwee naar dat niet zo ver verwijderde verleden...

De Redactie.

Langs de Willebroekse vaart is het een echt gewemel van vissersklubs. Haast elke kanaalgemeente houdt er minstens één eigen vissersvereniging op na... De namen van die klubs, die tussen de zoveelste pot en de zoveelste pint — door de vroegere stichters — waarschijnlijk werden gegeven, getuigen meermaals van een zekere spitsvondigheid en een niet weg te cijferen luimig aksent. Of ligt er soms geen tikeltje poëzie verrat in... «Penneke Dop» of in «Viske Bijt»? Of in... de «De Verenigde Vrije Vissers»?...

Ik ontdekte die V.V.V. voor het eerst, toen ik, tijdens slentertochtjes langs de toen nog zeer mooie vaart, de zopas geletterde benaming onder ogen kreeg, die sindsdien zo'n beetje als ondertitel voor «Café De Zeehaven» is gaan fungeren. Veel vroeger, toen de sinds jaren weggehakte bomerij haar schaduw wierp op al die miniatuur-mooie landelijkheid, sprak eenieder er van een zondagse wandeling naar «Fiene van de Sabber»...

Fiene is Fiene nog steeds, maar haar slenterend gangetje van tafel naar tafel, laat zij momenteel aan de anderen over...

Die dag was de café weer volgelopen. De glazen eveneens. De vissers vergaderden er vlak na de noen. Zij stonden er gelaarsd en gespoord. Met hun zondagse pet en hun training waarop, langs de achterkant, hun extra-sportief merk stond geborduurd. Zij hadden allen hun visgerei «gevizenteerd» en gezien dat alles goed en in orde was. Toen trokken zij de dijken op. Met hun zondagse wagen, of hun fiets-van-de-week...

Ik ontmoette daar de man die-niet-meedeed.

— 'k Ben ziek geweest en nog niet op mijn plooi, zegde de magere man. Anders was ik er bij geweest, vertelde hij verontschuldigend...

— Dat is een Capiou, zegde de informatiebron naast me. Die halen haast immer de vetste brokken uit 't water!

Wat geenszins overdreven was, vernam ik nadien. De «Capiou's» houden er inderdaad de

naam en faam op na, als zouden zij zowat de «Onkreukbaren» inzake de lijnvisserij in Vlaanderen zijn!

De Capiou's!

Maar er zijn ook de «Verenigde Vrije Vissers», dat samengebonden gezelschap van vrije vissers, die zich op zekere dag verenigden.

VISPRIJSKAMPEN ALS... HOBBY!

Voorzitter Karel Clymans vertelde me dat de vereniging vijf jaar terug werd gesticht. En dat men over de toenmaals verkozen voorzitter uiterst tevreden is, vernam ik van heelwat leden.

— Die naam «Verenigde Visser» en «Vrije Visser». Twee begrippen, die één werden! Hoe dat samen rijmen? vroeg ik hem, op-de-politie-man-af. Je moet namelijk weten dat die zo brave voorzitter van deze zo fel marcherende club, na de vrije uren deel uitmaakt van het Willebroekse politiekorps...

— Vroeger hadden we hier tal van vissersverenigingen, aldus Karel Clymans. Maar de mensen die enkel en alleen voor «partij plezier» hun lijntje wierpen, bleven meermaals verstoken of hadden bepaalde moeilijkheden wanneer ze bijvoorbeeld aan een «concours» mee wilden doen. Dus hebben wij die vrije vissers gewoonweg verzameld en ondergebracht in de nieuwbakken klob, die wij de «Verenigde Vrije Vissers» hebben gedoopt...

— Hoeveel waren er dat?

— In den beginne een tiental. Nu tellen wij vijftig leden...

— Doe je iets speciaals om al die jonge mensen erbij te krijgen?

— Bepaald niet. Wij hebben «juniors» van 9, van 10 en van 12 jaar. Die komen gewoonweg vragen of ze mee mogen doen...

— Ik mag dus veronderstellen dat geregeld café-bezoek van positieve invloed is?...

— Absoluut niet! zegde de voorzitter. Er zijn zelfs mensen die niet naar de herberg komen,

al zijn ze sinds jaren lid van de vissersklub. Verder vernam ik dat de Verenigde Vrije Vissers 10 fr. lidmaatschapsgeld per maand betalen, al moet ik in dit verband het klubkampioenschap vermelden dat op het eind van het jaar voor de leden wordt ingericht. Hierop krijgt elkeen de kans om het driedubbele van zijn jaarlijks lidmaatschapsgeld terug te winnen. Of eenieder dit kan, laten we best buiten kijf.

EXTRASPORTIEVE STEUN

Tijdens de wintermaanden, wanneer de vislijn geborgen en de vissen gerust worden gelaten, teren die vele vissers. Dan drinken en klinken zij allen op de tijdens de voorbije jaren behaalde suksessen en op deze die er in de toekomst nog mogen verwacht worden...

Wat de geldelijke toestand der kas betreft... Neen, eerlijk gezegd, hierover heb ik niet eens horen klagen.

— Wij krijgen subsidie van het gemeentebestuur. En wij hebben een extrasportieve tegemoetkoming vanwege een lokale winkel. Als kompensatie dragen wij dus «reklame» op onze ruggen !

's Zomers, wanneer het hengelseizoen volop in de lucht hangt, trekt de vereniging erop uit, naar waar ook te lande. Naar vaarten, naar vijvers of visputten. Naar waar ook in Vlaanderen, waar men de vis aan de hengel kan krijgen ! Dan gaan de vrouwen met manlief mee.

Dan zitten ze knusjes naast elkaar genesteld, in de speciaal voor die dag gehuurde autobus. Want al die in Vlaanderen georganizeerde visprijskampen hebben hun eigen charme ! En hun zovele bekers, die men slechts na-uren-geduldig naar dat dobbertje-kijken, kan weten te verwerken. Bij «Fiene van de Sabber» zie je die trouwens met tientallen staan. De kast waarin ze werden gestald is er zelfs te klein voor geworden...

Al met al dus trekken de Verenigde Vrije Vissers er jaarlijks een dertigtal keren op uit, om bekers of andere prijzen te winnen. Maar zij hebben ook hun eigen «concour» — dit jaar op 20 augustus... — dan zijn zij de inrichtende maatschappij. Dan laten zij vissen in hun zo visrijke vaart...

ZEER VISRIJKE VAART

— De Willebroekse vaart is momenteel één der meest visrijke waterlopen in Vlaanderen, aldus sekretaris Marcel Steemans. In anderhalf uur kun je hier gemakkelijk 1,5 kg, 1,7 kg ophalen. Dat is heel veel, als je bedenkt dat dit gewicht is samengesteld uit visjes van 50 à 60 gr.

— En de zwaarste die er hier opzit ?

— Die krijg je niet aan boord ! Want die haalt gemakkelijk de 10 kg. En als je dat sekure materiaal bekijkt waarmee wij vissen...

— Hoeveel betaal je voor zo'n vislijn ?

— Voor een goeie 1.700 fr. heb je er een.

— Maar hoeveel betaal je om het ganse jaar door op die vaart te mogen vissen ?

— Je betaalt 30 fr. aan de «Maritieme», 80 fr. voor één enkele lijn aan de staat, maar voor een dubbele lijn betaal je 130 fr.

— Of dit veel is ?

— Zeer weinig, aldus onze zegsman, want wanneer je bijvoorbeeld links of rechts in een put gaat vissen, betaal je 75 fr. voor één enkele dag !

Dus : Vivan de Willebroekse vaart ! Vivan de visrijkste waterweg in Vlaanderen !

Voorzitter Karel Clymans vertelde me nadien dat de kern van de vereniging uit een vijftal «wakkeren» bestaat. Die houden er een maandelijks vergadering op na, waarop de behaalde resultaten worden ontleed, maar waarbij tevens de toekomst onder ogen wordt genomen.

ZEER STERKE KLUB

Toekomstplannen hebben de Verenigde Vrije Vissers sinds hun ontstaan.

— Wij willen de klub zowat overal te lande een gunstige naam bezorgen. En wanneer wij meedoen aan een wedstrijd en wij halen de eerste prijs in klubverband — door de drie beste vissers van de vereniging betwist... — dit op een deelnemerslot dat soms een dertigtal mededingende klubs beslaat, dan vestigen en verstevigen wij keer op keer de naam van onze eigen Willebroekse Vrije Vissers...

— Of dit sukses soms niet te wijten is, aan de zeer goeie ligging van het klublokaal «Café De Zeehaven» ?

— Dat is een écht goeie ligging, zo vlak bij de vaart ! Van hieruit gaan ze vissen, of vergeten ze het gewoon weg te gaan vissen !

Zo maakte ik kennis met een vereniging in mijn eigen buurt. Met sympatieke mensen van alle slag. Met de doorwinterde oude lijnvissers, alsmede met de jongere opkomende krachten, zoals daar was de twaalfjarige Albert Kerseboom, die met de allures van een grote, zijn zoveelste lijntje wierp.

Zij vissen in eigen vaart, en zij pleisteren nadien achter de gezellige toog van die even gezellige herberg.

En 's zomers gloriëren zij in hun sportieve, door hun extrasportief merk bekostigde trainingen.

Want zij zien groots, al noemen zij zichzelf de «Verenigde Vrije Vissers»...

Karel De Decker

Blaasveld en zijn Herbergen

Rond de eeuwwisseling bezat onze gemeente Blaasveld bijna zoveel «staminekens» als gewone huizekens en boeredoeningskens. Een feit, dat rond die periode wel overal flink aan het werk van barmhartigheid gedaan werd : de dorstigen laven.

Het bracht wel al eens ruzie in 't huishouden mee, maar het had ook zo'n bekoring, zo goedmoedelijk tussen pot en pint elkaars gedachten uit te wisselen, simpelweg maar wat te vertellen, te kaarten of eenvoudige spelletjes te doen.

Ieder drankhuis had meestal zijn zelfde bezoekers en ook zijn eigen typische vermakelijkheden.

Rond de statie Tisselt-Blaasveld waren er vier zulke gelegenheden neergezet. Op de hoek in «De Congo», hoe die naam gekomen is heb ik niet achterhaald. Daarnevens bij «Joke Prins», herinner ik mij nog de oude schoenmaker die in het varkenshok woonde, «de stok» genaamd, omwille dat hij moeilijk te been was en zich moest steunen op zo'n ding, maar schoenen lappen kon hij. Hij zong, dat de pannen op zijn kotje rammelden, terwijl hij aan 't hameren en kloppen was, maar niet zo gauw was de klant weg, of «de stok» zat met de verdiende kopercenten bij Joke Prins binnen.

Over de spoorweg woonde toen ook Janneke Van der Taelen, die had mooie dochters en bijgevolg een goed lopende kraan op zijn tapkast.

Café «De Statie» heeft het daar alleen overleefd, en houdt stand, wat cliënteel en gezelligheid betreft.

Op de Krekelenberg is ook «den Boerenbond» verdwenen.

Op de hoek van de Mechelse steenweg is «'s Lands Welvaren» nu ook dicht, hoewel de voorouders van de huidige bewoonster er een flinke zaak hadden, met logies voor reizende passanten.

Het laatste caféken tegen Heffen aan was «'t Bareeltje», over een paar jaar tot krot vergaan en afgebroken. Rond de jaren 1905-1910 ging men daar wel eens extra naartoe om Jefke Str... in zijn doening te zien. Die woonde daar tegenover op een kleine kossaarderij, maar als Jefke zaterdags- of zondagsavonds al enige pinten op had, dan begon hij altijd te «toveren». Dan sloeg hij met zijn stok driemaal op de vloer, en de ratten kwamen langs voor binnen gelopen en langs het moosgat terug buiten. Dat

heeft moeder mij zeer dikwijls verteld. Dat ze het zelf gezien had.

Bij Mie Bierkop, daar kon je ook kleintjes drinken, en als haar gasten niet snel genoeg bediend werden, zongen ze het volgende liedje :

*Oh, Mieke pijpkeop
geef ons nog een bobijntje,
liever een groot dan een kleintje,
als er maar jenever in is.*

Wat nu de laatste tijd «Green Puzzle» genoemd wordt, was vroeger jaren «De Kroon» en bewoond door de Prosser-familie, het zouden varkensslachters geweest zijn, later kwam de familie Verschaeren er in, nog later De Bondt, waarna de gezelligheid er af was.

De overkant, hoek Klaterstraat, was Fille Filos de waardin, daar ging het er ook steeds gezellig aan toe. Hoek Bezelaerstraat heeft nog lange tijd Nette Kiek gewoond, waar nu Kabardouce is.

Dan kwam het «Kelderken», de naam waardig, want men moest steeds opletten een stap lager te doen om erin te komen. Daar zijn menige bloedneuzen verwekt in het naar buiten gaan, met een pintje op vergat men meestal de voeten hoog genoeg te plaatsen en zo tuimelden de meesten naar buiten.

Een hofbreedte tussen was het bij 't «Witteken». De ene zijde was gelagkamer, de andere winkel, want 't Witteke was benevens een goede cafébaas ook nog een beste bakker. Ik weet nog goed dat ik als kind daar brood moest halen. Zodra de deur openging klonk het klokje zo schoon van tinge-linge-ling. Dan kwam Stien, de dochter met een propere gesteven voorschoot aan, achter de toonbank staan en vroeg heel vriendelijk welk brood het moest zijn : wit of zwart. Gesneden of verpakt bestond toen nog niet.

De ijzerweg over, de eerste staminee, was van Carlien en Giele De Backer, die was «aan de steenweg» zegde men. Bedoeld was, zijn werk als opzichter van de kasseiers. Er was daar een gezellige spaarclub en met de kermis kon je er flink dansen. Daar haalde moeder de eerste prijs walsen met «Siske de lapper», vertelde ze altijd, die noemde eigenlijk Karel De Cuyper (Charel van brakskes).

Langs de overzijde van de straat was het dan weer de afspanning van Peer van Jan. Daar hiel-

den al de groenteboeren uit Kalfort-Puurs halt, als ze van de groentemarkt te Mechelen kwamen. Ze aten daar hun boterham op en lieten de paarden drinken. Op het feest van Sint Jan op 24 juni, als ze de laatste maal van het seizoen met hun asperges geweest waren, maakten ze daar altijd een groot feest van. Dan waren hun karren en paarden bevlagd en vol bloemen gestoken. Ze hadden een trekzak bij en er werd gedanst en gedronken, van Mechelen tot Puurs. Bij Peer van Jan duurde het altijd 'n paar uren, tot ze met rode kaken bij ons voorbij kwamen. Daar hielden nog een ander soort van mensen ook altijd halt, nl. de procesiegangers van Ruisbroek, die telkenjare in de meimaand te voet naar Scherpenheuvel togen, en daar bij Peer en Wis, hun eerste en laatste stop hadden. Wanneer men dan terug de straat overstak, en in die jaren kon men dat gemakkelijker doen, belandde men bij «Lien Koei», een door de mannen graaggezien vrouwspersoon. Later heeft Jankske de velomaker daar nog gewoond, die met veel lawaai zijn boel liet draaien. Gewoonlijk ging men vandaar tot bij Nette van de Smalle, en dan weer terug. Dat kon een flinke manskerel wel enige malen na elkaar doen, want alleen «de dreef», nu Venusstraat, lag er met 'n paar huizen tussen. Vóór Nette had ook Jef van Jan daar gewoond en was er ook een zaal verbonden, die is tijdens een stormnacht in elkaar gestort en niet meer opgebouwd. Met kermis plaatste men dan een spiegel tent op die plaats om de danslustigen te bevredigen. Daar moest men telkens vóór iedere dans 1 cent, later 5 cent voor betalen. Daarna was het wel een stukje lopen, juist de tijd om wat frisse lucht te happen, voorbij het park en kasteel «Den Berg» van de familie De Wargnie, later Lefebvre. Zo kwam dan de afspanning «De Rubenszaal», mooi en groot, om te feesten en te kermissen. De baas was meester-schilder en kon zijn cliënteel doen schaterlachen, als hij bij het moppentappen almaardoor zei : offedoeme, offedoeme.

Bijna tegenaan lag «de Rozelaar», met een flinke bollebaan en de vereniging «den halven bol», die na het verdwijnen van Mie Patteet, later Delleke, ook langzaam teniet ging. Schuin tegenover «De Hert», in die jaren bewoond door Mieke van Miskes, daar was ook een gezellig zaaltje aan waar met de kermis steeds veel plezier te beleven viel. In twee stappen de schoolweg over, en men was al binnen bij «Frans van de lange», een zeer goede wagenmaker, stiel die ook door zijn zoon Jan, van Frans van de lange, steeds uitgeoefend werd. Ook dit is weer verdwenen.

Voor men aan de smidse kwam woonde er nog een kleermaker : Huys (men zegde mees-

tens «bij de muis». Mieke, zijn vrouw, onderhield zich met de klanten van haar man, bij een lekker, proper glaasje. Terwijl de smid de paarden besloeg, en de rook en de stank van de hete hoefijzers, op de hoornzool van het paard, over de steenweg sloeg, zaten de boeren en vrachtrijders binnen bij Marie te klagen of te stoefen, en wipten de inhoud van het ene glas na het andere naar binnen. Bij de terugkeer naar huis was er altijd méér lawaai op de straat dan voordien.

Het «Volkshuis» van heden werd in vroeger jaren bewoond door Charel Hermans, en met het zaaltje eraan was er ook daar , met de kermis, leute en plezier, en werden er menigmaal feesten gevierd. Deze drie genoemde zaaltjes zorgden er jaren voor, dat er met halfvasten vrolijke gemaskerde bals waren, wat nu heden ten dage nog maar zeer miniem gebeurt.

Een kort leven waren de twee café's beschooren die op jongere datum kwamen en gingen : «de Roos» en «de Appel». Wat nog lang standhield was «de Piston», van Marie van Trees de selder, daar waren de repetities van de Koninklijke Fanfare «Volharding».

Vóór de eerste wereldoorlog woonde Nette van de Smalle ongeveer waar nu Cambrinus gekomen is, bezijden de oude brouwerij van Van Roey. Het was ook een schoon café met zaaltje die plat gelegd werd in de periode '14-18.

Café «De Bittere» is nu Bruin de Beer geworden, en «Sportvriend» heeft ook tal van andere uitbaters gekend.

Het «Wit Huis» is jaren door Honorine Vertongen in leven gehouden, met alle lief en leed van de families die er kwamen en gingen. Het was een moederlijke figuur, voor iedereen vriendelijk.

Achter de kerk heeft ook nog een herberg gestaan, evenals op het kerkplein aan de Mechelse steenweg, waar ook nog een grote boerderij nevenaan stond.

Wat men dan vroeger de Komstraat noemde, daar woonden achtereenvolgens : Vertongen, Jefke Schoen en Mon Schampaert in hun respectievelijke staminekens, allen even gezellig en gemoedelijk. Op kop van twee-drie, in de diepte gebouwde woningskens (in de Dorpstraat) was langs de straatzijde het zeer oude borrelhuizeke van Sis van Smetjes met zijn Rozeken. Het moeten de ouders geweest zijn van de schilder Sooke De Smedt die de Rubenszaal zo lang bestuurd heeft, en die ook weer de vader was van Maurice van Sookes. Daarover is nu nog «De Rode Leeuw», en verder het duivenlokaal. Rosse Tinne en Pien van Pa, zijn ook al lang ter ziele gegaan.

Over de bareel van de Dorpstraat was het bij «Den Dikke», een zeer goede en gekende metsen, terzelfdertijd baas en werkman. Des avonds spoelde hij, samen met zijn gasten, het cement en zwavelstof weg en besprak nieuwe plannen bij het drinken van een frisse pint.

Kasteelstraat in, moet den Beitsj gewoon hebben (Doms). Herberg met flinke dochters, die voortreffelijke naaisters waren, hoe kon het dan anders of de zaak liep gesmeerd. Een mooi kleed voor moeder de vrouw, en terwijl zij het aanpaste in de nevenkamer, kon manlief er snel enige naar binnen gieten zonder bekijft te worden.

Verderop woonde nog den Dor van Moon, grote boerderij met afspanning. Kwam men met de koe naar de stier, dan kon het ook even duren en op de goede resultaten werd er ook ne stevige gepakt.

De Bezelaerstraat in, tot aan de melkerij. Daar waar de boeren 's morgens vroeg reeds zelf met kruiwagens de verse melk brachten, en afgeroomde weer terug namen, om hun kalveren en varkens te voeden. «In de melkerij», tegenover de instelling, was het 's morgens soms zeer druk. Terwijl ze moesten wachten op de «fluitjesmelk», doodden de mannen de tijd met keuvelen bij het drinken van een biertje of borrel.

Zo was men Blaasveld rond. Men kon gewoon op zijn stappen terugkeren om de resterende bierwinkels nog van binnen of buiten te bekijken. In de Broekstraat was er nog een bij : «Staldeur», en aan 't einde bij de «Oude garde», met tegenover nog een laatste afspanning, bij nonkel Charel (Bernaerts). Dit was moeders nonkel en daarom werd daar telkenjare na het bezoek van O.L.Vrouw van de veertienbunder, 's namiddags, de rest van de dag doorgebracht. Moeder babbelde met de familieleden, vader speelde kaart, en ze dronken met kleine teugen van het heerlijke gerstenat. Bij valavond kwamen ze dan terug naar huis en zagen dat in de huizekens de petroleumlampen werden aangestoken. Ze hoorden van ver reeds hun hond blaffen. Hier en daar klonk gezang op uit de staminekens die ze voorbij gingen, of hoorden op de tafels slaan en heftige discussies voeren bij het kaartspel. Er was toen nog leven in de brouwerij en in de staminekens van ons dorp. Tot zelfs op straat kon men de gezelligheid, en de reuk van het bier meekrijgen. Wanneer laat op de avond de heerschappen naar hun wederhelften en kroost wederkeerden, vielen ze welgedaan in hun beddebakken, met kaf gevuld, en sliepen de slaap der rechtvaardigen.

M. Van de Vondel
Blaasveld

Tisselt, het Rubensdorp

Zoals Antwerpen, in 1977, één jaar lang in het teken van Rubens stond, zo kon Tisselt dit jaar als HET RUBENS DORP in de belangstelling staan...

Jarenlange opzoekingen hebben inderdaad bevestigd dat er zowat overal in het Vaartland, maar inzonderheid te Tisselt, nog tal van nakomelingen van Pieter Pauwel Rubens (1577-1640) vertoeven. Zij stammen van de d'Hertefelten af, wat overduidelijk blijkt, uit de nog in druk zijnde studie van advocaat B. Nolf.

Sommigen van deze d'Hertefelten werden als «baron» vernoemd. Een bewijs hiervan vindt men op het koor van de kerk van Ramsdonk, waar Martin Francis d'Hertefelt een zerk heeft, waarop wij, boven het familiewapen, de kroon van baron hervinden.

Hoe echter het verband tussen deze familie d'Hertefelt en de grote kunstschilder Rubens verklaren? Ergens trachten wij dit, op een summier manier te doen.

Uit het huwelijk tussen P.P. Rubens en Isabella Brant, werd Albert Rubens geboren (1614-1657). Deze huwde te Antwerpen, in 1641, met Clara del Monte. Uit hun huwelijk ontsproten drie dochters, waarvan de oudste Isabelle Helene in 1666 met Mark Van der Vekene trouwde. Deze laatste overleed in 1677 te Londerzeel.

Hun dochter Helene Van der Vekene (1673-1737) huwde in 1714 te Londerzeel met Godefroid d'Hertefelt (1656-1729). Frans Jozef d'Hertefelt, zoon van beide vernoemden, werd in 1716, op het Kasteel van Sloosen (Rossem) geboren. Hij huwde voor de eerste maal met Catharine Talboom, later in 1753 met Isabella Van Camp, en nog later, in 1758, met Elisabeth Goossens uit Londerzeel. Uit de drie huwelijken, van deze wel zeer «aktieve» man, die in 1778 te Londerzeel overleed, werden 17 kinderen geboren, die vandaag de dag, wanneer men die samentelt, ongeveer 12.000 nakomelingen tellen. De meesten onder hen, aldus oud-burgemeester en vorser Jacques t'Kint uit Wolvertem — die ons bij het samenstellen van dit artikel voortreffelijk geholpen heeft! — zijn in de gemeente Londerzeel gevestigd. Daarnaast zijn er, tot in Amerika toe, nakomelingen van Rubens teruggevonden. Een onder hen was er zelfs generaal van het Amerikaanse leger, op de Hogere Staf in West-Point...

Allemaal dingen die je misschien interesseeren, al ben je meer benieuwd naar Rubens en

zijn afstammelingen in Tisselt. Die wonen aldaar, zowel langs de Westkant als langs de Oostkant van de vaart.

Zo stammen in het gezin Maurice Van Praet-Van der Linden, Hoogstraat 103, **mevrouw Van Praet-Van der Linden** en kinderen, via de tak Van der Linden-De Cuyper, van Rubens af.

Zelfde relatie qua afstamming hervinden wij in het gezin **Kamiel Van Rompaey-De Keersmaecker en kinderen**, Cardijnlaan 20 (via de tak De Keersmaecker-Lemmens); in het gezin **Luc Van Nuffel-Michiels** en kinderen, Statiestraat 90 (via de tak Michiels-d'Hertefelt) en in dat van **Mark Spildooren-Cleerhout** en kinderen, Bormstraat 52 (via de tak Cleerhout), wat zeggen wil dat er hier telkens van afstamming van Rubens, via de vrouw sprake is.

Uitzondering op deze regel is er in het gezin van **Willem Van Mol-Meesen** en kinderen, Sint-Janslaan 13. Daar stamt de man, via de tak d'Hertefelt, van Rubens af...

Deze en nog meer informatie verscheen in «Rubens en zijn afstammelingen», dat de vrucht is van jarenlange samenwerking van vier voorname auteurs en verscheidene buitenlandse korrespondenten. Het eerste deel handelt over de familie Rubens, met ondermeer de stamboom van Rubens zelf, Rubens en de zijnen, alsmede de nakomelingen en naamdragers (uitgestorven in 1763).

Het boek telt circa 200 bladzijden met 90 illustraties, 12 genealogische tabellen, alsmede talrijke blazoenen in de tekst. Het heeft een formaat van 18 x 24 cm.

Het tweede deel handelt hoofdzakelijk over de afstammelingen van Rubens, ondermeer over deze die in het Vaartland wonen.

«Rubens en zijn afstammelingen» is een mijlpaal in de genealogische annalen van ons land. Het is een onmisbaar werk voor de genealogen, voor de geschiedschrijvers en uiteraard ook voor allen die... «familie van Rubens» zijn...

Meer informatie over Rubens en zijn afstammelingen in het Vaartland kun je bekomen bij de «Office généalogique et héraldique de Belgique», Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Jubelpark, 1040 Brussel. Al is ondergetekende ook bereid je te helpen...

Karel De Decker

60 JAAR N.S.B. AFDELING WILLEBROEK

Zicht genomen vóór het oude lokaal «Vreugdegalm»
in afwachting van het vertrek voor een propagandatocht.

De NSB-afdeling Willebroek, die op zaterdag 11 en op zondag 12 november 1978, de 60e verjaardag van haar ontstaan heeft gevierd, werd in feite op 17 december 1916 gesticht. Ten einde de moreel aan het IJzerfront hoog te houden, werd er op die dag, in een aan de steenweg Veurne-leper, op het gehucht «Hoogheide-Linde» gelegen herberg, een samentreffen voor de Willebroekse soldaten gepland.

Zestig Willebroekenaars waren daar tegenwoordig. Zij kregen van de inrichters Frans Amelinckx, Jan Haems, Henri Troch en Jules Van den Bossche chocolade-koffie met krentenbrood.

Er werden toespraken gehouden. De aanwezigen beloofden elkaar te ondersteunen en op te beuren. Bij mogelijk sneuvelen (!) werd als blijk van erkenning en achting beloofd het graf

te versieren. Na het beëindigen van de oorlog diende hulp te worden verleend aan hen, die door de oorlog niet meer tot werken in staat zouden zijn.

Door het tijdens dit gezellig samenzijn samengestelde bestuur werd besloten, een gelegenheidskrantje uit te geven, dat «Willebroek aan 't Front» zou worden genoemd. Het werd in de drukkerij «De Carne» te Stavele, op 250 exemplaren gedrukt. Het werd onder de Willebroekse jongens aan het front verspreid. Vooral de rubriek «Nieuws uit Willebroek» kende veel bijval. Die was er zelfs de oorzaak van dat hoofdsteller Frans Amelinckx, de oplage ervan, tot 500 exemplaren moest verhogen.

Op 11 november 1918 om 11 uur werd de Wepensstilstand getekend. Enkele dagen later

HERNIEUWDE BESTUUR VAN N.S.B. 1919 - 1944

HERVORMD BESTUUR 1914-18 EN 1940-45

verscheen E. Brijs, de eerste Willebroekse soldaat terug in het dorp.

Na de algemene demobilisatie in 1919 werd de N.S.B.-afdeling Willebroek officieel gesticht en werd Frans Amelinckx als eerste voorzitter aanvaard. Tegelijkertijd werd de Harmonie van de N.S.B., onder leiding van Jos Clymans, in het leven geroepen.

Op 11 september 1920 besloot de toenmalige gemeenteraad, als huldeblijk namens de bevolking, een vaandel aan de N.S.B.-afdeling Willebroek te schenken.

In 1928 werd het Denkmaal ter ere van de Gesneuvelden, langs de Dendermondse steenweg opgericht.

In 1931 werd Frans Amelinckx als voorzitter door Alfons Verlinden opgevolgd. In 1936 kreeg de afdeling een gloednieuw vaandel en in 1945, na de tweede wereldoorlog, werden ook de oudstrijders van die oorlog, in de lokale N.S.B.-afdeling opgenomen.

De vereniging floreerde. Zij nam met veel vreugde kennis van het feit, dat het college van Burgemeester en Schepenen, in zitting van 11 oktober 1955 beslist had, de vroegere Vrijheidsstraat in Oud-Strijdersstraat te veranderen.

In 1968 werd de 50e verjaardag van het einde van de eerste wereldoorlog met een dodenhulde herdacht. In 1973, na het afsterven van A. Verlinden werd E. Van Heck voorzitter. In 1978 vierde de N.S.B.-afdeling Willebroek haar 60-jarig bestaan. Buiten de jaarlijkse bedevaart naar het monument der gesneuvelden, woonde ze op 11 november de plechtige herdenkingsmis bij. 's Namiddags, nadat ze, ter ere van de gesneuvelden een bloemengarve op het kerkhof had neergelegd, bracht ze een bezoek aan de oudstrijders in «Berkenhof» en aan Klein Willebroek. Een dag later, op zondag 12 november werd ze op het gemeentehuis ontvangen. Na de daaropvolgende herplanting van de Vrijheidsboom aan de Groene laan, in samenwerking met het Gemeentebestuur en de Heemkundige Kring van het Vaartland, werden leden en simpatisanten, waaronder burgemeester Hugo Adriaensens en zijn dame, op een feestmaal gevolgd van bal vergast.

Stippen wij tenslotte aan dat het huidig bestuur van N.S.B.-afdeling Willebroek als volgt is samengesteld : Emiel Van Heck, voorzitter ; Edmond De Backer, ondervoorzitter ; Antoon De Herdt, sekretaris ; Jan Flerackers, vaandrig ; Gustaaf Baeyens, Karel De Borger, Georges Godderis, Frans Verhaegen en Maurits Van der Taelen, leden.

Karel De Decker

FRANS AMELINCKX

KAREL WILLAERT

SCHOENHANDEL

«'t Modern Schoentje»

J. Van Ballart-Van Rompaey

A. Van Landeghemstraat 89

2660 WILLEBROEK

☎ (031) 86 63 50

PLANAFDRUK - FOTOCOPIE

MULTICOPIEWERKEN

BUREEL-, TEKEN- & SCHOOLGERIEF

FR. PERSON

A. VAN LANDEGHEMSTRAAT 85

2660 WILLEBROEK

(031) 86 63 84

Spaar voor de thuis van uw dromen.

Na 3 jaar sparen leent de KB U 10-maal uw gemiddeld spaarbedrag op «sparendersvoorwaarden».

Wie spaart bij de KB kan er ook lenen om te bouwen of een woning te kopen. Sparen en lenen gaan bij de KB immers hand in hand. Vandaar de naam «Combi-Woningsparen»: een combinatie van sparen en lenen.

Voor nieuwe cliënten effent het na 3 jaar ongedwongen sparen de weg naar een eigen haard of naar een tweede woonst. Spaart U al enige jaren bij de KB, dan kan het misschien nog vandaag.

Leg vandaag nog de eerste steen voor uw eigen woning. Loop even binnen in een KB-filiaal. Men neemt er graag de tijd om U het Combi-Woningsparen haarfijn uit te leggen.

KREDIETBANK

'N VERRASSING OP KWALITEIT EN PRIJS

bij

N O P R I

VAN LANDEGHEMSTRAAT 54
WILLEBROEK

TAVERNE - RESTAURANT

't Spaans Hof

AUTOSTRADEN - BREENDONK

Uit sympathie

G. STOOP-PELEMAN

VERZEKERINGEN

STAF SOMERS

HOOFDBUREAU :

CLEMENSHOEK 16 - 2638 REET - TEL. (031) 88 20 31

SPECIAAL BUREAU VOOR AUTOVERZEKERINGEN :

ANTWERPSESTRAAT 258 2650 BOOM - TEL. (031) 88 40 48

V I S H A N D E L

Van Breedam

Opv. H. Cauterman

L. DE NAEYERPLAATS 9

2660 WILLEBROEK

TEL. (031) 86 60 16

Het Willebroeks Brouwerijmuseum

ZEER APPARTE SFEER
ALLE DRANKEN

Open : eerste en laatste zondag
van iedere maand.

Per groep op afspraak
tel. (031) 86 60 56

BOUWERS - HERBOUWERS

Op vloeren leeft men.

Zóveel hygiënischer zijn marmervloeren.

Daarom : eis kwaliteitszekerheid !

STANDING DOOR KWALITEIT !

RODAL
P.V.B.A.

VLOERENFABRIEK
VAN NOORD-WEST-BRABANT

MEISELAAN 52
2921 NIEUWENRODE
TEL. (015) 71 13 59 en 71 14 37

met haar 4 afdelingen :

- VLOEREN
- FAIENCE
- CEMENTDALLEN 30/30
- SILEX WASBETON

Vraag steeds RODAL-materialen aan
handelaar en vloerder van uw streek.

VOOR AL UW VERZEKERINGEN

WEND U TOT

A. DE BONDT

BROEKSTRAAT 70
2662 BLAASVELD

RESTAURANT ESPERO

AUG. VAN LANDEGHEMSTRAAT 67
2660 WILLEBROEK
TEL. (031) 86 85 10

Gesloten maandag en dinsdag

Specialiteit :
PEPERSTEAK — MOSSELEN

ST-THERESIACOLLEGE

Veldstraat 11

2920 KAPELLE-OP-DEN-BOS

Tel. (015) 71 11 94 en 71 13 80

- **Basisschool :** 5e en 6e leerjaar

- **Oude humaniora :** Latijn-Grieks
Latijn-Wiskunde

- **Nieuwe humaniora :** Moderne
Economische
Wetenschappelijke A

Externaat

Half-internaat

Voor een mooie ingerichte keuken

VRAAG EENS PRIJS AAN

ILWA-Keukens

- **alle combinatiemogelijkheden**
- **perfekte afwerking**
- **gratis prijsopgave**
- **verdelers over gans België**

TEL. (031) 86 60 25

SCHOOLSTRAAT 9

R u i s b r o e k - S a u v e g a r d e